

Nhật báo Los Angeles Times s ra ngày 16.1.2009 có đ a ra 29 n i có danh lam thắng cảnh và di tích lịch sử đ p nh t trên thế giới nên đ n vi ng thăm trong năm 2009 nh Yosemite National Park, Jurmala Latvia, Athens Georgia, Joggins Fossil Cliffs, Nova Scotia Canada, Cape Town South Africa, v.v. Nh ng chúng tôi đã ng c nhiên khi thấy có m t n i Vi t Nam đ c nh t báo này giới thiệu, đó là Đ ng H i!

Đ c vào m c này, chúng tôi thấy t báo giới thiệu “V n Qu c Gia Phong Nha - K Bàng” (Phong-Nha Ke-Bang National Park) Qu ng Bình đã đ c t ch c UNESCO li t vào lo i di sản thế giới và i m t h thắng hang đ ng thiên nhiên r t k di u. Đây là m t k quan c a th giới n m trên đ t n c chúng ta, nh ng đ c r t ít ng i Vi t h i ngo i bi t đ n và ghé thăm m i khi tr v Vi t Nam.

CÁI TÊN Đ NG H I

Tr c khi nói v V n Qu c Gia Phong Nha - K Bàng, chúng tôi xin nói qua v cái tên Đ ng H i mà t Los Angeles Times đã nói đ n. Đây là m t cái tên nghe r t l .

Tr c khi Pháp đô h Vi t Nam, Đ ng H i là trung tâm c a Qu ng Bình và đ c gọi là Đ ng H i doanh. Đ ng có nghĩa là sâu, h i là bi n. Đ ng H i là bi n sâu. Vì thế i đó Qu ng Bình đ c đ t d i ch đ quân s , nên Ch ng C coi luôn vi c binh l n vi c hành chánh. Đ ng H i doanh g m có 7 làng sau đây: Đ ng H i, L M , Tr n Ninh (còn gọi là Phú Ninh), Ti n Thi p, H ng D ng, Kiên Bính, Th ch Lũy. Các làng này đ u tr c thu c Ph Qu ng Ninh.

Ngày 19.7.1885, Pháp chi m Đ ng H i và đ n năm 1893 Pháp đã bi n Đ ng H i thành thành phố và lấy tên là thành phố Đ ng H i.

T i sao không gọi là thành phố Đ ng H i mà gọi là thành phố Đ ng H i? Ch H i i đây nghe giống ti ng M ng quá!

Ng i Pháp không đ c ch Đ ng H i đ c nên đ i thành “Dong” và “Hoi”. Hai ch này đ c ng i Pháp ghép l i v i nhau theo ki u ti ng Pháp thành “Donghoi”. Các tài li u c a Pháp đ u vi t “Donghoi”. Khi phiên âm ng c l i ti ng Vi t, các viên ch c c a ta đã vi t thành Đ ng H i! S li u cũng cho bi t, đa s ng i Đ ng H i đ u có gốc t thôn H i thu c vùng Nga Sơn, t nh Thanh Hóa di c vào. Nh ng ch H i khi đ c vi t theo ch Hán đ u ghi là H i, vì trong ch Hán không có ch H i. Nh ng ch “H i” trong cái tên Đ ng H i không dính líu gì đ n tên cái thôn gốc c a ng i di dân.

VÀI NÉT V Đ NG PHONG NHA

V n Qu c Gia Phong Nha - K Bàng n m trong dãy Tr ng S n, thu c huy n B Tr ch và huy n Minh Hoá, t nh Qu ng Bình. Tr c đây ng i ta c l ng vùng này có di n tích 85.754ha, nay nh ng khám phá m i cho thấy v n này r ng đ n 200.000ha. Đây là m t trong hai vùng hoang m c đá vôi l n nh t thế giới và i 300 hang đ ng tuy t đ p và có nhi u đ ng th c v t quý hi m n m trong Sách Đ c a th giới.

Đ ng Phong Nha còn đ c gọi là Đ ng Tiên S hay Đ ng Sài S n, nó đ c t o thành do m t con sông ng m ch y lu n trong dãy núi đá vôi nói trên. Theo tính toán c a các nhà kh o sát ngo i qu c, con sông ng m này có th dài đ n 27km.

M i đây, ng i ta khám phá ra nhánh dài nh t là m t ph n c a con sông ng m có tên là N m Aki mà sông Son là ph n l ra m t đ t, nó chui ng m d i đ t t vùng núi Pu-Pha-Đam cách đó h n 20km v phía Nam.

Đ ng vào đ ng là m t khe n c cao t 7m đ n 10m và r ng t 10m đ n 15m, n c ch y trong v t và u n khúc quanh co.

Tr c đây, các nhà kh o c u ch m i đi sâu vào đ c kho ng 3km và phát hi n ra m t dãy

hang dài khoảng 2.000m, vách thẳng đứng, có 14 hang nối nhau. Hang ngoài cao 12m, các hang trong cao từ 20 đến 40m, nghiêng có hình dốc. Vách có nhiều nhũ đá kỳ u rớt l. Cách cửa hang khoảng 350m có lối thông thiên, ánh sáng từ lối đi qua lối này chiếu vào khe nứt ở trên nhũ màu sắc kỳ lạ và ngoạn mục. Trong hang nghe có tiếng gió, tiếng nước chảy róc rách vào các hốc đá và nhũ âm thanh vang lên như tiếng nhạc, có khi vui vẻ, có khi buồn, làm cho cảm giác trong hang mang màu huyền bí. Trong hang có chùa Hang và bàn thờ Châm, vách có khắc chữ và nhiều mảnh tượng.

Hang chính dài 1.451m. Hang số 7 có một đường ngách, đi khoảng 600m thì quẹo ngang theo hướng hang chính, qua một cửa thấp, đến vào một con đường thẳng dài, hai bên có nhũ đá rớt l. Hang 14 có đường đá vôi và hai lối đi vào các hang khác, rớt dốc như rớt dốc l có đường.

KHO SẮT ĐONG PHONG NHA

Người Tây phương đến thám hiểm Đong Phong Nha đầu tiên có lẽ là linh mục Cadière, một nhà khảo cổ người Pháp người tiếng. Sau khi khảo sát, ông phát hiện được tích chập Phàm cửa người Chăm khắc trên các vách đá. Trong một lá thư gửi cho ông Finot vào tháng 12 năm 1899, linh mục có viết: "Nhưng gì còn lại đó được quý báu để vì sự hạnh phúc. Gìn giữ nó giúp ích không ít cho khoa học".

Tháng 4 năm 1924, một nhà thám hiểm người Anh tên là Barton đã đến Phong Nha khảo sát trong 15 ngày. Ông cho rằng Đong Phong Nha không thua gì Đong Padirac của Pháp hay Đong Cuevas del Drach của Tây Ban Nha.

Năm 1990, một đoàn thám hiểm gồm một nhóm chuyên gia thuộc Hội Nghiên cứu Hang Đong Anh (British Cave Research Association - BCRA) do Tiến sĩ Howard Limbert chủ trì, và các nhà khoa học Việt Nam thuộc Hội Khoa học Quốc gia Hà Nội, đã bắt đầu một cuộc thám sát sâu rộng vào Đong Phong Nha. Nhóm này đã tiến sâu vào hang được 15 cây số (trước đây chỉ mới 3 cây số).

Đây là một cuộc thám hiểm khá khó khăn và vất vả, phải có khả năng và đức tính chuyên môn mới thực hiện được. Thí dụ khi chèo thuyền đi vào hang khoảng 3 cây số, đoàn phải dùng lối đi một bậc thang cao vút chèo lên. Đoàn phải xuống thuyền rồi đi bộ xuống sâu xuống và vượt qua phía dưới bậc thang đá, mới có thể đi tới cuối hang và xác nhận được hang này dài 7.729m.

Năm 1994, tiến sĩ Howard Limbert cho biết: "Sau hai chuyến thám hiểm trước (1990 và 1992), chúng tôi không những xác định được Đong Phong Nha dài 7.729m, mà còn phát hiện thêm hàng chục hang khác như hang Vòm dài 13.969m, hang Rừng Cà Ròn dài 2.800m..."

Hang Vòm có Đong Khô. Đong Khô nằm cao hơn Đong Phong Nha khoảng 200m.

Trong cuốn "Đất Trời Việt Nam", ông Thái Văn Kiêm cho biết Đong Khô được tìm thấy tháng 4-1935 do một người dân địa phương phát hiện. Thời kỳ đầu mới được tìm thấy, Đong Khô được người dân gọi là Đong Tiên do vẻ đẹp kỳ bí của nó. Sau này khi tìm ra Đong Phong Nha là đong nước nên người ta gọi Đong Tiên là Đong Khô.

Phong cảnh trong Đong Khô ví như chốn bồng lai tiên cảnh: Tựa tựa trong đong hàng nghìn khối nhũ đá với nhiều màu sắc. Vòm đong cao thoáng, nơi rõ nhiều vân tròng như vàng bạc. Những hàng cột đá màu cam thẫm ch nhiều đáng vẻ đẹp khi nhìn ta ngỡ ngàng như đang lạc vào thiên cung hay thế giới.

Đong Khô có nét đẹp biệt hơn Đong Phong Nha là có những phiến đá và cột đá có những âm thanh. Khi người ta gõ nhẹ vào thì nó sẽ phát ra những âm thanh lạ kỳ như vọng ra từ chốn sâu thẳm của lòng đất.

Theo đoàn thám hiểm BCRA, Đong Khô được hình thành cách đây khoảng hàng chục triệu năm, khi một dòng nước chảy qua đứt rãnh, bào mòn núi đá vôi K Bàn. Sau đó do kiến tạo địa chất, khối núi này hoặc đã được nâng lên, hoặc đã bị hạ xuống khi các khối đá sắp

ngăn chặn dòng chảy làm nên Đòng Khô phía trên, còn phần có sông ngầm chảy qua tồ ra hang Đòng Phong Nha. Theo đoàn, giữa hai Đòng Phong Nha và Đòng Khô không có sự ăn thông với nhau. Đòng Khô có chiều dài là 980m. Từ cửa đòng đi vào khoảng 400m có một vực sâu chừng 10m, và sau đó là đòng đá ngầm tiếp tục dài gần 500m. Hiện nay có thể đi vào khoảng 400m từ cửa đòng để quan sát.

RỪNG TRÊN ĐÒNG PHONG NHA

Trong một cuộc khảo sát, các nhà lâm nghiệp Việt Nam đã phát hiện trên nóc Vườn Quốc Gia Phong Nha – Kẻ Bàng một cao khoảng 800m, có một khu rừng nguyên sinh diện tích khoảng 45.000 hecta, có nhiều loài thực vật và động vật quý, như những cây chò thốt lòn, rùa vàng nặng 5 kg, vượn bạc mảy, cá chép tím, v.v.

Năm 2005, các chuyên gia của Trung Tâm Nghiên Cứu Khoa Học và Công Nghệ Việt Hoàng Dã của Việt Nam và Giáo Sĩ V. Averyanov Leonis, chuyên gia hàng đầu về thực vật của Viện Hàn Lâm Khoa Học Nga, đã leo lên khu rừng nói trên và đã khám phá ra một rừng cây bách xanh trãi dài và rừng gần như vô tận. Những thân bách xanh đứng thẳng 1m đến 1,5m, cao từ 20m đến 30m, cứ tựa vào nhau gần như san sát trên một diện tích khoảng 5000ha.

Trung bình, các cây bách xanh ở đây có tuổi từ 500 đến 600 năm. Có những thân cây quá già đã gãy ngã theo thời gian, giờ còn trãi lõi với những vỏ và lá mục, những chính những vỏ và lá mục này đã làm thức ăn nuôi sống cho thực vật bách xanh kế tiếp.

Giữa núi đá vôi trùng trùng điệp điệp có bách xanh mãi có thể bám chắc vào đá đến tận tận qua hàng trăm năm.

ĐÁNH GIÁ CỦA ĐOÀN THẨM HIỆM

Đoàn thẩm hiểm BCRA đã công bố những báo cáo về những phát hiện hiếm hoi cho thấy những bí ẩn đã bị che giấu hàng triệu năm trong bóng tối của hang đòng. Những tiến sĩ H. Limbert nói: "Đây chính là một phần rất nhỏ chân dung của Phong Nha mà thôi".

Một cuộc hội thảo khoa học về danh lam thắng cảnh Phong Nha đã được tổ chức tại Quảng Bình vào tháng 4 năm 1997, Kết quả nghiên cứu và khảo sát cho biết Phong Nha có 7 cái như t:

1. Hang ngầm dài nhất (Hang Vòm-28km)
2. Cửa hang cao và rừng nhiệt
3. Bãi cát và đá rừng đẹp nhất
4. Hệ ngầm đẹp nhất
5. Thực vật tráng lệ và kỳ ảo nhất
6. Dòng sông ngầm dài nhất (13.969m)
7. Hang khô rừng và đẹp nhất.

Ngày 5.7.2003, Vườn Quốc Gia Phong Nha - Kẻ Bàng đã được UNESCO công nhận là Di Sản Thế Giới (UNESCO World Heritage Site). Chương trình này được thành lập do "Hiệp Định Liên Quan đến Bảo Vệ Di Sản Văn Hóa và Thiên Nhiên" và được chấp thuận tại Hội Nghị UNESCO ngày 16.11.1972.

Quỹ Bảo Tồn Thiên Nhiên Thế Giới (WWF) công nhận Vườn Quốc Gia Phong Nha - Kẻ Bàng là vườn quốc gia có tính đa dạng sinh học cao nhất hành tinh.

Đến năm 2007, đoàn thẩm hiểm đã công bố cho thế giới biết những kết quả hoàn toàn khác xa 18 năm trước, khi chuyên thám hiểm đầu tiên được tiến hành: Có khoảng 300 hang đòng lớn nhất trên thế giới trong khu vực Phong Nha - Kẻ Bàng với những giá trị hàng đầu thế giới: (1) hệ thống sông ngầm dài nhất; (2) cửa hang cao và rừng nhiệt; (3) bãi cát rừng và đẹp nhất; và (4) thực vật rừng đẹp nhất.

ĐUỐNG VÀO PHONG NHA

Nếu đi bằng xe từ Đòng Hới, có thể theo quốc lộ 1A đi về hướng Bắc 17 cây số, đến ngã ba

Hoàn L o thu c huy n B Tr ch thì r v phía Tây theo m t t nh l nh hai bên có đ i thông, đi kho ng 30 cây s đ n b n phà Xuân S n. T đây, du khách dùng thuy n cho trôi trên dòng sông Sơn đi vào c a đ ng. N u đi b ng xe l a, du khách có th xu ng ga Thu L c r i đi đ ng b v phía Tây kho ng 20 cây s s g p đ ng. N u du khách xu ng ga Ngân S n, có th đ n đ ng b ng thuy n trong 6 ti ng đ ng h . Du khách cũng có th đi thuy n trên sông Gianh, kh i s t Qu ng Khê, vào ngu n Sơn, qua Troóc đ t i đ ng.

Mu n vào quan sát trong các hang, c n ph i có thuy n, đèn và pháo sáng. Có khúc ph i vác thuy n đi b , có khúc th thuy n xu ng n c chèo đi. v.v.

M T CÁI NHÌN V PHONG NHA

Đ u tiên, t nh Qu ng Bình đã giao cho Công Ty Phát Tri n Văn Minh Đô Th đ th c hi n d án khu ngh mát và gi i trí sinh thái Phong Nha, g i t t là khu ngh mát PEER, có di n tích r ng h n 50ha, v i t ng v n h n 155 t đ ng. Khu ngh mát này g m ti u khu l u trú, vui ch i n m phía H u ng n sông Sơn và khu ngh d ng, tham quan, gi i trí sinh thái n m phía T n sông Sơn.

Ti p theo, t nh Qu ng Bình l i giao cho Công Ty C Khí Xây D ng và Th ng M i Minh Tân thu c t nh Đ ng Nai làm ch d án th hai v du l ch sinh thái Phong Nha-K Bàng, v i t ng v n đ u t h n 90 t đ ng. D án này g m ba h ng m c chính là khai thác du l ch ba hang đ ng m i là hang T i, hang M b ng con và hang Vòm trên di n tích xây d ng các c m công trình r ng 48ha.

Nh ng t t c đ u ch a t o đ c cho Phong Nha t m vóc c a m t trung tâm du l ch qu c t .

Sau đây là m t s đo n nhân xét đ c trích trong bài "Phong Nha: Đánh th c v n ch a d y!"

đ c đăng trên VietnamNet và sinhhocvietnam.com:

"Đang thăm đ ng, tôi ch t b t g p v m t "day đ t" c a anh b n đi cùng, tôi bắn kho n: "Không hi u ông này c lao vào nh ng ngách đá t i t i đ tìm cái gì". Ch t th t, thì ra trong hang đ ng không h có m t... nhà v sinh nào. V n đ vô cùng t nh nh ng l i vô cùng thi t y u, nh t là đ đ m b o v sinh cho Phong Nha.

"Đ thăm h t đ ng n c b ng đ ng b ph i m t kho ng 45 phút, đ ng khô ph i leo h n 400 b c xi măng và cũng ph i m t ch ng y th i gian n a m i xem h t. ở đây ch có 1 nhà v sinh c a Đ ng Khê và 1 nhà v sinh c chân Đ ng Khê, g n c a Đ ng N c. Tuy nhiên hành trình c a khách l i đi th ng t b n thuy n xu t phát (Trung tâm xã S n Tr ch) vào Đ ng N c h t kho ng h n 1 gi r i m i ra b n thuy n đ n đ lên Đ ng Khê. R i thay có v khách nào... y u th n ch có cách tìm cái c t th ch nhữ nào "khu t khu t".

"Thăm xong Đ ng Tiên S n (Đ ng khô) tr ra, m i 3 gi chi u, th y nh ng ng i bán hàng đã l c đ c thu đ n "đ ngh". Hàng hoá cũng ch m y lon n c ng t, vài qu tr ng lu c, m y qu xoài, chai bia. "N u là ngày l , T t, khách đông thì m i bán mu n, còn bình th ng thì h ch đ n hàng t 9 gi sáng t i 3 gi chi u", Thi t nói.

"Lúc đi xu ng b n thuy n chúng tôi g p 1 th ng nhóc vác bao t i phăm phăm đi lên Đ ng Khê, h i xem nó mang con thú hay c gì đi bán thì nó nói "Đi nh t loong bia". "Ki m đ c bao nhiêu ti n?" - "M t ngày đ c kho ng 3-4 ngàn". "Th thôi à?" Nó nói ngay: "Cho cháu xin 1 ngàn".

"Theo Ban Qu n Lý V n Qu c Gia Phong Nha - K Bàng, h đang t p trung quy ho ch l i b i b n thuy n, bãi xe, nhà đón ti p. Ông Đ ng Đông Hà cũng cho bi t, hi n Phong Nha m i khai thác du l ch đ c m t ph n nh là Đ ng Khê và Đ ng N c, còn m ng du l ch r t l n là du l ch sinh thái thì v n nh n ng công chúa ng yên hàng ngàn năm ch a đ c ai đánh th c.

Đi u đó cũng có th lý gi i b i V n Qu c Gia Phong Nha - K Bàng v n thu c s qu n lý c a B Nông Nghi p và Phát Tri n Nông Thôn ch không thu c ngành du l ch.

"Phong Nha quý h n h n các di m du l ch khác ở Vi t Nam là đ ng n m trong khu r ng

nguyên sinh Ká Báng dáng nhá còn nguyên sá và tinh khôi. Cá dân nái đây ván nghèo khó và lác háu, trá con ván hán nhiên cái truáng cháy theo khách lá. Nháng cá dân bán đáa nái đây mang mát phong cách rát riáng. Há cá xá thân thián và tình cám mang tính cách cáa ngái nông dân thuán khiát hán là nhìn nhán du khách nhá là mát cá hái đá tìm kiám nguán tài chính. Điáu này càng đòi hái Phong Nha phái biát giá gìn đá thêm háp dán khách du lách.

“Há tháng hang đáng trong khu vác Phong Nha - Ká Báng chính là nái cá trú cáa các tác ngái thiáu sá tá lâu đái vái nhám ngái Rác, ARám, Mã Liáng thuác tác ngái Chát. Nháng tác ngái này ván còn giá nguyên ván các lá hái dân tác: lá cáu mùa, lá máng cám mái, lá rám tháng ba... Các điáu hát sác báa, hát dân ca, các táp tác văn hoá phong phú và lá.

“Mái tác ngái này có mát nán văn hoá riáng rát đác đáo và quý giá có thá khai thác phác vá du lách. Nhá váy, tái sao Quáng Bánh cháa tá chác thêm các nhà tráng bày các máu vát quý vá ráng nguyên sinh Ká Báng cũng nhá giái thiáu vá các dân tác nái đây. Đác biát là nháng tá liáu vá ngái Rác (ngái ARám) - mát tác ngái thiáu sá còn giá lái rát nhiáu nháng đác điám sinh hoát cáa ngái nguyên thuá mà chá còn duy nhát á Phong Nha - Ká Báng...

“Ông Phan Lâm Pháng- Chá tách UBND tánh Quáng Bánh trong hái nghá thu hát đáu tá cáa tánh đã kháng đánh vái VietNamNet, thái gian tái tánh này sá chú tráng phát trián mánh du lách, đách vá, tăng cáng công tác tuyên truyán quáng bá di sán thiên nhiên thá giái Ván Quác gia Phong Nha - Ká Báng cũng nhá táp tác đáu tá há táng các khu du lách tráng điám.

“Vá Hà Nái, hay tin Bá Ká Hoách và Đáu Tá, Chính Phá đác váa cam kát tài trá trên 13 triáu USD ván ODA cho Đá án Ván Quác Gia Phong Nha - Ká Báng, hy váng ráng ngái dân nái đây sá không chá đác biát đán sá tián trên qua báo chí.

“Phong Nha ván đác ví nhá 1 kho báu đá quên trong ráng. Phong Nha ái, bao giá mái má cáa ra? Công báng mà nói, Quáng Bánh cháa táo đác trác mát du khách mát Phong Nha tuyát đáp và vô cùng quý giá nhá chính cái danh hiáu cáa nó: Di sán.”

(Hát trích đán).

Chúng tôi nghĩ ráng UBND tánh Quáng Bánh nên cá mát phái đoàn đi quan sát mát sá trung tâm du lách thá giái nhá Disneyland á Orange County, California, cháng hán, đá quan sát há tá chác nhá thá nào, rái bát chác mà làm nhá thá.

Lá Giang

Ghi chú: Náu tìm không tháy bài, cá vào motgoctroi.com, mác "Mái tuán mát chuyán" sá tháy trong đó.